

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 516/2016-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. novembra 2016 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka v konaní o sťažnosti [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Advokátska kancelária, Štúrova 10/20, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 74/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 74/2011 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Vranov nad Topľou prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 74/2011 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Vranov nad Topľou povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Vranov nad Topľou je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia konania v sume 545,69 € (slovom päťstoštyridsaťpäť eur a šesťdesiatdeväť centov) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. Ivety Rajtákovéj, Advokátska kancelária, Štúrova 10/20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 516/2016-15 zo 17. augusta 2016 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 74/2011.

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal v marci 2011 na okresnom súde „žalobu o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom“. Namietané konanie nie je do dnešného dňa právoplatne skončené, hoci okresný súd vo veci samej rozhodol až dvakrát. Jeho rozsudky z 11. novembra 2011 a 27. júla 2013 však boli zrušené Krajským súdom v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uzneseniami sp. zn. 8 Co 55/2012 z 25. februára 2012 a sp. zn. 8 Co 18/2015 z 19. novembra 2015.

3. Sťažovateľ namieta najmä neefektívnu a nesústreďujúcu činnosť okresného súdu, ktorého doterajší postup nebol v súlade s vtedy platným procesným kódexom (uznesenia krajského súdu doručil sťažovateľovi okresný súd v prvom prípade až po roku a dvoch mesiacoch a v druhom prípade po 75 dňoch), pričom rozsudky okresného súdu boli zrušené pre nepreskúmateľnosť a nedostatočné odôvodnenie. Sťažovateľ nepodal sťažnosť na zbytočné prietahy (Európsky súd pre ľudské práva podľa sťažovateľa nepovažuje tento inštitút za účinný prostriedok nápravy, pozn.), avšak v danom prípade celková dĺžka konania v dôsledku neefektívnej činnosti predstavuje už viac ako 5 rokov, preto sa domnieva, že jeho sťažnosť je dôvodná. V súčasnosti je vec opätovne na okresnom súde od 23. decembra 2015 a vo veci je určený termín pojednávania na 27. október 2016.

4. Sťažovateľ priznanie finančného zadosťučinenia v sume 3 500 € odôvodňuje tým, že od roku 2008 sa neúspešne domáha odškodnenia v dôsledku nezákonného postupu polície a okresný súd namiesto toho, aby rozhodol o jeho žalobe, koná zjavne neefektívne a so zbytočnými prietahmi. V súčasnosti má už 76 rokov a stále musí znášať zásahy do svojej osobnosti, pretože postup okresného súdu nesmeruje k čo najskoršiemu skončeniu veci.

5. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní porušené bolo, prikázal okresnému súdu konať v namietanom konaní bez zbytočných prietahov a priznal mu finančné zadosťučinenie v sume 3 500 € a úhradu trov konania.

II.

6. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 22. októbra 2016 písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu (sp. zn. 1 SprO/700/2016), ktorá okrem iného uviedla:

„Na základe Vašej žiadosti zo dňa 23. 08. 2016... po nahliadnutí do spisu a vyjadrení sa zákonnej sudkyne zasielame nasledujúce vyjadrenie:

Dňa 31. 3. 2011 bola súdu doručená žaloba žalobcu, ktorou žiada, aby žalovaná bola zaviazaná na zaplatenie 4.000,- €... a zároveň bola zaviazaná na náhradu trov konania.

Vec bola podľa Rozvrhu práce pridelená na rozhodnutie JUDr. Jánovi Kozenkovi...

Po oznámení dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený bola vec pridelená dňa 4. 4. 2011 JUDr. Andrei Zolotovej.

Po oznámení dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený vec bola dňa 13. 4. 2011 pridelená na prejednanie a rozhodnutie sudcovi JUDr. Milanovi Vaľušovi.

Dňa 15. 4. 2011 sudca JUDr. Milan Vaľuš oznámil dôvody, pre ktoré je vylúčený a dňa 19. 4. 2011 vec bola pridelená m prejednanie a rozhodnutie sudkyňi JUDr. Eve Bérešovej, ktorá po oznámení dôvodov, pre ktoré je vylúčená dňa 21. 4. 2011 bola vec pridelená dňa 26. 4. 2011 JUDr. Vladimírovi Vargovi.

Vo veci bol určený termín pojednávania na deň 7. 6. 2011.

Pojednávanie bolo odročené na deň 9. 8. 2011, za účelom poskytnutia lehoty na žiadosť žalovaného.

Žalobca nepredložil žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody, preto bola právnej zástupkyňi žalobcu uložená povinnosť doložiť kópiu žiadosti o predbežné prejednanie nároku v lehote 15 dní, s určením termínu pojednávania na deň 14. 10. 2011.

Kópiu žiadosti o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody právna zástupkyňa žalobcu doručila súdu dňa 26. 8. 2011.

Pojednávanie určené na deň 14. 10. 2011 bolo odročované z dôvodu žiadosti právnej zástupkyne žalobcu, z dôvodu pracovnej neschopnosti právnej zástupkyne oznámenej súdu dňa 13. 10. 2011, so začiatkom pracovnej neschopnosti od 12. 10. 2011.

Pojednávanie určené na deň 14. 10. 2011 súd odročil z dôvodu pracovnej neschopnosti právnej zástupkyne žalobcu na deň 11. 11. 2011, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, č. k. 4C/74/2011-141.

Rozsudok bol vyhotovený dňa 24. 1. 2012 s predchádzajúcim súhlasom predsedu okresného súdu s predĺžením lehoty na jeho napísanie.

Dňa 11. 04. 2012 bol spis predložený na odvolacie konanie.

Odvolací súd uznesením č. k. 8Co/55/2012-169 dňa 25. 2. 2013 zrušil rozsudok a vec vrátil súdu na ďalšie konanie.

Po preložení JUDr. Vladimíra Vargu na výkon funkcie sudcu na Okresný súd v Humennom Dodatkom č. 2 k Rozvrhu práce na rok 2013 bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie dňa 25. 2. 2013 JUDr. Ružene Vaškovej.

Po oznámení dôvodu, pre ktorý bola JUDr. Ružena Vašková vylúčená, bola vec pridelená dňa 15. 4. 2013 na prejednanie a rozhodnutie JUDr. Ľubov Vargovej.

Zákonná sudkyňa určila referátom zo dňa 24. 05. 2014 termín pojednávania na deň 22. 7. 2014, na ktorom bol vyhlásený rozsudok.

Písomnému vyhotoveniu rozsudku predchádzala žiadosť o predĺženie lehoty na napísanie rozhodnutia a predseda súdu predĺžil lehotu na napísanie rozhodnutia do dňa 6. 10. 2014.

Spis bol predložený Krajskému súdu v Prešove na odvolacie konania dňa 07. 01. 2015. Odvolací súd uznesením č. k. 8Co/18/2015-227 dňa 19. 11. 2015 zrušil rozsudok a vec vrátil na ďalšie konanie, spis nám bol vrátený z Krajského súdu 23. 12. 2015.

Vo veci je určený termín pojednávania na deň 27. 10. 2016.

Pre úplnosť dodávame, že tunajší súd je už viac ako dva roky personálne poddimenzovaný t. č. chýbajú na súde dlhodobo dvaja sudcovia a zostávajúci sudcovia sú značne pracovne vyťažení.

Uvedená právna vec je sledovaná kanceláriou predsedu súdu až do jej právoplatného vybavenia. Dvakrát ročne sudcovia vyhotovujú rozbery reštančných vecí s uvedením dôvodov, ktoré bránia vybaveniu vecí. Dňa 12. 09. 2016 bolo do spisu založené upozornenie predsedníčky súdu, ktorým ukladá zákonnej sudkyňi povinnosť plynulo konať

vo veci, vykonávať adekvátne úkony smerujúce k jej rozhodnutiu a spis predkladať na kontrolu predsedníčke súdu každé dva mesiace...

Týmto považujeme Vašu žiadosť za vybavenú...“.

7. Procesné úkony okresného súdu, ktoré sú uvedené vo vyjadrení okresného súdu, považoval ústavný súd za preukázané, pretože sa zhodujú s jeho zisteniami a vyplývajú zo súdneho spisu okresného súdu predloženého na nahliadnutie 22. septembra 2016.

8. K vyjadreniu okresného súdu zaujala stanovisko právna zástupkyňa sťažovateľa listom doručeným ústavnému súdu 6., resp. 10. októbra 2016, v ktorom uviedla:

«Z vyjadrenia okresného súdu je nesporné, že zbytočné prieťahy v konaní vedenom pod sp. zn. 4C/74/2011 sa prejavovali, okrem iného, aj obdobiami absolútnej nečinnosti súdu. Až do 11. 11. 2011 súd konal v predmetnej veci plynulo. K prvému obdobiu nečinnosti došlo po vynesení rozsudku okresným súdom dňa 11. 11. 2011, keď súd písomne vyhotovil rozsudok až po uplynutí viac než dvoch mesiacov, a to 24. 1. 2012. V tejto súvislosti nie je podstatné, že sa tak stalo so súhlasom predsedu súdu. Ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v čase vyhlásenia rozsudku umožňovalo predsedovi súdu v ust. § 58 ods. 4 zo závažných dôvodov predĺžiť lehotu na vyhotovenie a odoslanie rozsudku nad 30 dní. Okresný súd vo vyjadrení neuviedol v čom spočívala závažnosť dôvodov, pre ktoré bola lehota na vyhotovenie rozsudku vo veci, v ktorej boli dvaja účastníci, predmet konania bol súčasťou štandardnej rozhodovacej agendy súdov, vec bola prejednaná na dvoch meritórnych pojednávaniach, na jeden a pol násobok zákonnej lehoty.

Sťažovateľ podal dňa 14. 2. 2012 proti rozsudku okresného súdu zo dňa 11. 11. 2011 odvolanie, pričom vec bola predložená na rozhodnutie odvolaciemu súdu až 1. 4. 2012, teda po takmer dvoch mesiacoch. V tejto súvislosti je potrebné zobrať do úvahy, že jediným úkonom okresného súdu po podaní odvolania sťažovateľom bol postup podľa ust. § 209a OSP, podľa ktorého súd prvého stupňa mal bezodkladne doručiť odvolanie ostaným účastníkom, v tomto prípade jedinému, vyzvať ich zároveň, aby sa v lehote ním stanovenej k odvolaniu vyjadrili. Ako však vyplýva z vyjadrenia žalovaného v predmetnom konaní, odvolanie sťažovateľa mu bolo doručené až 26. 3. 2012, teda súd nevykonal v priebehu viac než mesiaca po podaní odvolania sťažovateľom, žiadny úkon, nevyruboval súdny poplatok,

keďže konanie sťažovateľ bol oslobodený od súdnych poplatkov, ani nevznikla potreba vyzvať sťažovateľa na odstránenie nedostatkov odvolania.

K ďalšiemu, tentokrát podstatne dlhšiemu, obdobiu nečinnosti na strane okresného súdu došlo v období od doručenia uznesenia Krajského súdu v Prešove, ktorým bol rozsudok okresného súdu zrušený, do nariadenia ďalšieho pojednávania.

Spis bol odvolacím súdom okresnému súdu vrátený dňa 2. 4. 2013 a pojednávanie nariadil okresný súd dňa 24. 5. 2014 až na deň 22. 7. 2014, teda po viac než 15 mesiacoch. V tejto súvislosti nemožno nedať nariadenie pojednávania okresným súdom do súvislosti so sťažnosťou, ktorú v predmetnej veci podal na ústavnom súde sťažovateľ, a ktorá bola odmietnutá uznesením sp. zn. II. ÚS 452/2014 zo dňa 30. 7. 2014 ako neprípustná. Z označeného uznesenia ústavného súdu však vyplýva, že po podaní sťažnosti ústavný súd zisťoval stav konania na okresnom súde a nemožno mať žiadne vážne pochybnosti o tom, že takáto aktivita ústavného súdu bola akceleračným momentom v postupe okresného súdu.

Na pojednávaní dňa 22. 7. 2014 bol vyhlásený rozsudok, pričom tak ako v prípade prvého rozsudku, ani tento nebol písomne vyhotovený v zákonnej lehote, ale až 6. 10. 2014, teda po dva a pol mesiaci.

Opäť, tak ako v prípade prvého odvolania sťažovateľa, okresný súd nekonal po podaní odvolania spôsobom ustanoveným v § 209a OSP, keďže jednoduchý úkon spočívajúci v bezodkladnom doručení odvolania sťažovateľa žalovanému a predloženie veci odvolaciemu súdu, si vyžiadalo čas takmer dvoch mesiacov.

Odvolací súd opätovne uznesením zo dňa 19. 11. 2015 zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu, a toto uznesenie bolo okresnému súdu doručené dňa 23. 12. 2015. Napriek tomu nebol voči sťažovateľovi, s výnimkou doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu dňa 8. 2. 2016, vykonaný zo strany okresného súdu žiadny úkon, takmer 11 mesiacov, keďže na deň 27. 10. 2016 bolo okresným súdom nariadené pojednávanie, za takmer 11 mesiacov teda súd doručil rozhodnutie odvolacieho súdu a na konci tohto časového úseku uskutoční pojednávanie.

Kratšie, či dlhé obdobia nečinnosti okresného súdu, ktoré prispeli k neprimeranej dĺžke konania a zbytočným prietahom v ňom však nie sú jediným prejavom porušovania práv sťažovateľa zo strany okresného súdu.

Ako vyplýva z uznesenia odvolacieho súdu sp. zn. 8Co/55/2012 zo dňa 25. 2. 2013, odvolací súd dal za pravdu odvolateľovi „že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov“. V rozhodovacej praxi ústavného súdu je ustálený právny názor, podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok odôvodnenia je takým postupom súdu, ktorý porušuje práv účastníka konania na spravodlivé súdne konanie a zároveň spôsobuje zbytočné prieťahy v ňom, keďže bráni odvolaciemu súdu vecne preskúmať rozhodnutie napadnuté odvolaním. So zreteľom na absenciu dôvodov rozsudku súdu prvého stupňa zo dňa 11. 11. 2011, ktorá bránila odvolaciemu súdu meritórne preskúmať napadnutý rozsudok, tak možno celé obdobie od 11. 11.2011 až do 22. 7. 2014 považovať za obdobie, ktoré zásadným spôsobom prispelo k vzniku zbytočných prieťahov v konaní, keďže toto obdobie nemohlo v štádiu odvolacieho konania prispieť k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa.

Okresný súd však aj v ďalšom svojom rozsudku (zo dňa 22. 7. 2014) zaťažil svoje rozhodnutie tou istou vadou svojvôle, nepredvídateľnosti a nepreskúmateľnosti postupu súdu“. Podľa názoru odvolacieho súdu vyjadrenom v uznesení sp. zn. 8Co/18/2015 zo dňa 19. 11. 2015, súd prvého stupňa svoje rozhodnutie náležitým spôsobom neodôvodnil, vrátil mu vec na ďalšie konanie s pokynmi, záväznými pre prvostupňový súd, aby svoje prekvapujúce rozhodnutie vysvetlil a odôvodnil v novom rozhodnutí vo veci samej.

Sťažovateľovi teda od 11. 11. 2011, kedy bol vynesený prvý rozsudok okresného súdu až doposiaľ, nebol okresný súd schopný vysvetliť akým spôsobom hodnotí dôkazy v jeho veci vykonané a ako jeho vec právne posudzuje a znemožňuje mu tým predostrieť proti svojim (neexistujúcim) skutkovým záverom a právnemu posúdeniu argumenty, na základe ktorých by mohol odvolací súd s konečnou platnosťou vo veci rozhodnúť a odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľa. Týmto postupom okresný súd nesporne oddiaľuje skončenie konania vo veci a odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľa.

Pokiaľ ide obranu okresného súdu, týkajúcu sa nedostatočnej personálnej obsadenosti súdu, s touto námietkou sa rovnako ústavný súd už vyrovnal vo svojej judikatúre (nález sp. zn. III. ÚS. 348/2015 zo dňa 20. 10. 2015)

„K obrane okresného súdu o nedostatočnom personálnom obsadení súdu a s tým súvisiacou jeho neprímeranou zaťaženosťou predstavujúcou podľa okresného súdu objektívne okolnosti majúce negatívny dopad na plynulosť konania vo veci sťažovateľky

poukazuje ústavný súd na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezbavujú štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námieta personálnych komplikácii nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obráti.“

Z nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 112/2016 z 18. 5. 2016 vyplýva:

„V súvislosti s uvedenými zisteniami neobstoja ani obranné tvrdenia okresného súdu, že k predĺženiu konania prispelo nedostatočné personálne obsadenie súdu. Podľa judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 52/99, I. ÚS 35/03, II. ÚS 200/05) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej 7 právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní...

Vzhľadom na vyššie uvedené nemožno nájsť pre vyššie namietaný postup okresného súdu žiadne ospravedlnenie, ktoré by ho zbavovalo zodpovednosti za vznik zbytočných prieťahov v konaní sp. zn. 4C/74/2011 a za porušenie práva sťažovateľa na prejednanie veci v primeranej lehote.

Sťažovateľ si zároveň uplatňuje a vyčísluje trovy konania vo výške 545,69 €...»

9. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

10. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

12. Ústavný súd si pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, t. j. v obsahu týchto práv podľa názoru ústavného súdu nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. I. ÚS 28/01).

13. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

14. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala

predtým z Občianskeho súdneho poriadku, ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza zo zásad čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len CSP“), a to v zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“, resp. § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.“

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

15.1 Pokiaľ ide o hodnotenie napadnutého konania z hľadiska zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že v zásade ho nemožno hodnotiť ako právne ani skutkovo zložitú, aj keď sa okresný súd musel oboznámiť s rozsiahlymi podaniami sťažovateľa, ktoré predchádzali tejto veci vo vzťahu k žalovanému subjektu [Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky; tento spor súvisí s údajným nesprávnym úradným postupom policajtov pri prešetrovaní sťažností sťažovateľa a iným konaním na okresnom súde o ochranu vlastníckeho práva, ktoré skončilo právoplatne zastavením konania vedeného pod sp. zn. 3 C 237/2007 (susedský spor, odstránenie stromov a porastov z hranice medzi pozemkami pozn.), pričom sťažovateľ ako žalovaný v tomto konaní bol zaviazaný zaplatiť žalobkyni trovy konania v sume 5 784,70 Sk]. Okresný súd ani vo svojom vyjadrení k sťažnosti prípadnú právnu alebo faktickú zložitosť veci nenamietal.

15.2 Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa, ústavný súd pri preskúmaní spisu zistil, že sťažovateľ v zastúpení advokátkou využíval procesné oprávnenia (podával opravné prostriedky proti rozsudkom okresného súdu a v dôsledku toho bol spis predkladaný odvolaciemu súdu, čím sa konanie aj predlžovalo), ale v zásade je to právo účastníka konania (strany sporu), ktoré mu nemožno uprieť. Advokátka sa nezúčastnila len jedného pojednávania pre chorobu (ospravedlnila sa), preto muselo byť pojednávanie odročené, a tiež s oneskorením niekoľkých mesiacov, i to až na základe výzvy z 9. augusta 2011 doručila okresnému súdu listinný dôkaz 26. augusta 2011 (žiadosť o predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody zo 7. septembra 2010 adresované žalovanému, pozn.). Sťažovateľ tiež v priebehu konania nepodal sťažnosť na prietahy predsedovi okresného súdu. Tieto skutočnosti však iba malou mierou prispeli k doterajšej dĺžke tohto konania.

15.3 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu. Z doterajšieho priebehu napadnutého konania vyplýva, že okresný súd vykonal relevantné pojednávania 9. augusta 2011 a 11. novembra 2011 (dokazovanie oboznámením sa s listinnými dôkazmi a vypočutím účastníkov konania), avšak podľa názoru odvolacieho súdu konal zjavne neefektívne (pozri body 2, 3 a 8). Samotné konanie teda celkovo trvá už viac ako päť rokov, čo nemožno akceptovať ani z ústavnoprávneho hľadiska, keďže stav právnej neistoty sťažovateľa v tomto konaní ešte nebol odstránený.

16. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným prietahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

17. V tejto súvislosti ústavný súd nemohol súhlasiť ani s obranou okresného súdu spočívajúcou v personálnych problémoch ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prieťahy v konaní. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

18. Ústavný súd preto dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 74/2011 už len z dôvodu celkového trvania tohto konania a jeho neefektívnej činnosti (zrušenie dvoch rozsudkov nadriadeným súdom – pozri bod 3) došlo u sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (pozri bod 1 výroku rozhodnutia)

19. Keďže namietané konanie nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 74/2011 v ďalšom období postupoval bez zbytočných prieťahov, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2.

20. V ďalšej časti sťažnosti sa ústavný súd zaoberal aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 3 500 € (dôvody pozri v bode 4).

21. Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo

slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

22. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy). Ústavný súd je toho názoru, že len zistené konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 6 ods. 1 dohovoru) nie je v danej veci dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa, avšak na druhej strane výška požadovanej sumy finančného zadosťučinenia (pozri bod 20), dôvody jej priznania (bod 4) a ďalšie okolnosti vzniku tohto súdneho sporu (pozri aj bod 15.1), ktorému mal predchádzať nesprávny postup policajta pri prešetrovaní podania sťažovateľa, nemôže byť podľa názoru ústavného súdu adekvátna povahe a okolnostiam tejto veci, najmä podstate, rozsahu a výsledku prípadného nesprávneho úradného postupu a sťažovateľom požadovanou výškou nemajetkovej ujmy v konaní pred okresným súdom (hoci ústavný súd nemôže predvídať výsledok tohto sporu, pozn.). Ústavný súd preto považoval za primerané v okolnostiach danej veci priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie iba v sume 1 000 €.

23. Ústavný súd teda nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 2 a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu uvedenú v bode 3 výroku nálezu. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto rozhodnutia.

24. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2015, ktorá bola 858 €. Sťažovateľovi, ktorý bol vo veci úspešný, vznikli trovy konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátkou v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych

služieb v znení neskorších predpisov. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie a podanie sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu v roku 2016. Odmena za jeden právny úkon vykonaný v roku 2015 je 143 €, spolu s režijným paušálom 8,58 € predstavuje sumu 151,58 €. Odmena advokátke za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom (za 3 úkony právnych služieb a 3 x paušálna náhrada) predstavuje spolu (aj s 20 % DPH, pretože advokátka je platkyňou tejto dane) celkovú sumu 545,69 €, tak ako to požadovala v bode 8.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde) tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

26. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok; to neplatí, ak rozhodnutím orgánu medzinárodnej organizácie zriadeného na uplatňovanie medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, vznikne Slovenskej republike povinnosť v konaní pred ústavným súdom znovu preskúmať už prijaté rozhodnutie ústavného súdu (čl. 133 ústavy).

V Košiciach 9. novembra 2016